

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 16. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserir na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 16. V Ljubljani, 31. avgusta 1894. Leto XI.

Obseg: Prva vzreja praseta. — Kdaj naj se molze? — [Večkrat cveteča roža „vojvoda téški“. — Krmilna vrednost trtnega listja. — Prasičja razstava v Novem Mestu — Deset zapovedi bikorejcu. — Kajnit in Tómasova žindra na travniku. — O zgodnjem grahu, ki dozori na prostem. — Oskrbovanje mlajših vin v kleti. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmet. družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Prva vzreja praseta.

Ko so praseta prišla srečno na svet in ako se starka dobro počuti, ni nam treba skrbeti za drugo nego za to, da starko dobro redimo in pa pazimo, da ne poleži mladičev.

Nekateri počipljejo mladim prasatom kakor šivanke ostre zobe, da jih svinje rajše doje; kajti pripeti se večkrat, da praseta s svojimi ostrimi zobmi provzročijo starki toliko in take bolečine, da jih razburjena niti k sebi neče pustiti. Kdor bi hotel kaj takega storiti, svetujemo mu, naj tega dela ne opravlja blizu starke, kajti mladičev krik bi jo razburil preveč, lahko celo do besnosti, kar bi imelo za praseta slabe posledice.

Da bi pa svinja mladičev ne poležala, za to se skrbi na razne načine. V prvi vrsti odsvetujemo za steljo rabiti predolgo slamo, kajti prav rado se pripeti, da se praseta zapleto vanjo ter se ne morejo umakniti, kadar leže starka, in jih na ta način pomečka. Pri takih prilikah naj bi se za steljo rabile le bolj kratke tvarine rezanica, pleve i. dr.

Pritrjenje močnih rant ob hlevskih stenah, in sicer 20 cm nad tlakom in 20 cm od zida, je prav priporočljivo in umestno. Mnogi ločijo koj po rojstvu mladiče od starke ter jih denejo v kako skrinjo ali zaboj, k'er so vedno na toplem. To ima pa le po zimi nekaj pomena, posebno, ako nedostaje gorkih hlevov.

Mlada praseta je treba k dojenju redno pripuščati in jih potem zopet prenesti v zaboj. To je pa jako sitno in ima lahko prav slabe posledice, posebno ako se ne godi redno ter vsled tega svinji mleko zastaja v vimenu. Zato je pa tudi najbolje in tudi najmanj nevarno, praseta pu-

ščati pri doječi materi. Le ako bi bila starka hudobna in mraz prehud, ravna naj se drugače.

Doječo svinjo moramo pametno in dobro krmiti, da bode imela dovolj mleka. Kislih ali okisanih jedi ji ne smemo pokladati. Najpripravnejše jedi za doječo svinjo so: sirotka, krompir, otrobi, ječmenovo zrnje i. dr. Ko so praseta stara 3 do 4 tedne začno uže sama jesti. Ako nameravamo praseta prodati, odstavimo jih po tretjem ali četrtem tednu; ako jih pa mislimo obdržati za plemo, odstavimo jih še le po sedmem ali osmem tednu.

Jako dobro se praseta razvijejo, če so na prostem, na gorkem solnci; tako gibanje naj bi se privoščilo posebno onim živalim, katere mislimo obdržati za plemo. Sicer se morajo vsi plemenski prasiči kretati na prostem; mladim se vsled tega razvije trdnejše okostje ter postanejo žilavejši, dočim si odrastli okrepe ude, da laže prenašajo težko telo.

Kdaj naj se molze?

Na vprašanje, kolikrat naj se krave molzejo na dan, odgovarjajo praktični gospodarji različno. Nekateri so za dvakratno, drugi za trikratno molžo; prav imajo lahko prvi in drugi. Kakor druga gospodarska vprašanja, ne da se v obče rešiti tudi to, temveč je treba vedno gledati na posamezne slučaje.

Drugače pa je, če vprašamo, na kak način dobimo največ mleka? Na to vprašanje odgovarjajo raznovrstni poskusi, da se dobi s trikratno molžo več mleka kakor z dvakratno. Navedimo torej tu, kaj so pokazali posamezni poskusi.

Pri poskusu, katerega je napravil Hofmann v českem Fridlandu s 30 vedno enako krmljenimi kravami, dobilo se je pri trikratni molži na dan po 175 litrov mleka, pri dvakratni molži pa le 159 litrov. Ako vzamemo za večo množino mleka število 100, dobimo za manjšo množino število 90·9.

Ako so se torej krave molzle po trikrat na dan, dobilo se je za 91% več mleka.

Enak uspeh je dosegel nadzornik Fricc (Fritze). Poskušal je 6 krav, katere je v ta namen ločil od drugih, ter jim dajal popolnoma enako krmo. Tri in tri krave so se molzle menjaje se eden teden po trikrat na dan, drugi teden pa le po dvakrat. Ena krava je zbolela uže prvi teden ter se morala izločiti od daljnega poskusa. V prvem tednu so vse krave pešale v mlečnosti, ker se jim je izpremenilo stanje. Ne glede na to prehodno dobo, dajale so tri krave vsak teden 196 $\frac{3}{8}$ l mleka, ako so se molzle na dan po trikrat, in 187 $\frac{1}{8}$ l, ako so se molzle po dvakrat na dan. Drugi dve kravi sta dajali pri trikratni molži 100 $\frac{7}{8}$ l na teden, pri dvakratni pa le 90 $\frac{1}{8}$ l mleka. Povprečno je dajalo 5 krav 6·7% več mleka, ako so se molzle po trikrat na dan.

Toda pri trikratni molži se ne dobi le več mleka, kakor kažejo navedeni poskusi, temveč tako mleko ima v sebi tudi več redilnih snovi, zlasti masti. V dokaz tej trditvi hočem omeniti najprvo poskus, ki ga je z dvema kravama napravil profesor Maj (May) v Vajenstefanu (Weihenstefan). Kravi ste dobivali vedno enako hrano ter so jih 8 dni molzli po trikrat na dan, potem 8 dni po dvakrat in naposled zopet 8 dni po trikrat na dan. Poskus je pokazal, da sta kravi dajali za 1% več masti surovega masla in za 1% manj sirnine v dobi, ko sta se molzli po trikrat na dan. Tudi ta poskus je potrdil, da se dobi pri trikratni molži več mleka.

Dalje se je dobilo pri nekem poskusu, katerega je napravil asistent Jonas na poskušališči v Kušenu v Poznani z dvema holandskima kravama, vsak poskuševalni dan pri dvakratni molži povprečno od krave po 26·3 dg masti, pri trikratni pa po 28 dg; v zadnjem slučaju tedaj 1·7 dekagramov masti več. Od druge krave se je dobilo pri trikratni molži povprečno 7·5 dg masti več.

Tudi Šmoger je napravil pred več leti v Praskavi poskuse, da bi dokazal razloček dvakratne in trikratne molže. Poskus se je razdelil v tri dobe. V prvi in zadnji so se krave molzle po trikrat na dan, v srednji pa le po dvakrat. Poskus je pokazal, da se pri trikratni molži

dobi povprečno 13·2% več tolšče in 13·7% več mleka, kakor pri dvakratni molži.

Iz tega se brez dvoma razvidi, da krave dajejo več mleka, ako se molzejo na dan po trikrat, kakor pa, če se molzejo samo po dvakrat. Ob enem pa ima mleko pri trikratni molži več trdnih snovi, zlasti tolšče. V obče se vzame, da se dobi pri trikratni molži 12—20% več mleka in 20—25% več trdnih snovi, osobito tolšče.

Ta resnica je gotovo v zvezi s tem, da more mlečna žleza takoj po molži izločevati največ mleka in da ta sposobnost toliko bolj slabi, čim več časa preteče po molži. „Vzrok omenjene prikazni“, je rekel Beno

Martiny, „je v tem, da izločuje vime neprestano v enaki meri le del dobljenega mleka, drugi, najbrž večji del pa se izloči z draženjem, pri sesanji ali pri molži. Torej se dobi tem več mleka, čim večkrat se draži mlečna žleza“

Gledé tolšče v mleku se to domnevanje podpira še s tem, da se je opazovalo in s poskusi naravnost dokazalo, da ima največ tolšče ono mleko, ki se dobi iz vimena zadnje; mleko pa, ki se dobi prvo, ima več vode. Konci molže ima mleko pogosto dvanajstkrat več tolšče kakor v začetku.

Prej so si vzrok te prikazni razlagali tako, da so mislili, da izločuje mleko med tem, ko se nahaja v vimenu, smetano na vrh. Tolščne kroglice bi se namreč po teh mislih nabirale v gornjem mleku ter bi prišle šele z njim iz vimena. Ta razlaga po novejših nazorih ne more več veljati. Sprejme se lahko mnenje! Bena Martinyja, ki pravi, da se voda navidezno najlažje izločuje ter se je zato največ na-

haja v samem od sebe izločenem mleku; da se pa izloči tolščca, treba je navadno večje razdražbe, zato je izločitev mleka tem večja, čim bolj se razdraži vime. Istega mnenja je tudi profesor Kirchner.

Ta resnica je za prakso velikega pomena. Iz tega vzroka je namreč potrebno, da se vime izmolze popolnoma. Čim nemarnejši smo v tem oziru, tem večja je škoda. Ne dobi se le manj mleka, temveč tudi slabše, ker ima manj tolšče. Ako se ne pomolze čisto, zaostanejo najboljši deli mleka v vimenu.

Vender se je treba ozirati še na drugo točko. „Vsaka kapljica“, pravi Petersen v svojih mlekarških predavanjih, „ki zaostane v vimenu, je vzrok, da dajejo krave manj mleka. Le s tem, da se organi za mleko vedno bolj dražijo, postanejo polagoma krave zmožne, dajati več mleka, kakor ga je treba za rejo telet; le z vednimi prizadevanji v tej smeri se pomnoži obilica mleka.

Podoba 57.

Zlasti pri telicah, ki molzejo prvič, je posebno treba paziti na to, in zelo skrbnim biti, ako se hočemo izogniti škodi. Pri teh ni dosti, da se izmolze iz vimena zadnja kapljica, temveč mlečne žleze je treba dražiti še nekaj časa potem, ko se je vse mleko uže izmolzlo.

Glede vprašanja, ali naj se krave molzejo po dvakrat ali po trikrat na dan, rekli smo uže v uvodu, da se v obče ne da odgovoriti niti z „da“ niti z „ne“. Čeprav je res, da se pri trikratni molži dobi nekaj več mleka, ni s tem še nikakor dokazano, da se trikratna molža izplača v vseh slučajih. Za trikratno molžo je treba več časa in dela, in trikratna molža je v gospodarstvu opravičena le tedaj, če večji dohodki mleka pokrijejo večje stroške, sicer se bode treba odločiti za dvakratno molžo. Kjer rede živino v hlevu ter je dosti družine za oskrbovanje, ondi se lahko povsod v veliko korist molze po trikrat. Drugače pa je, kjer se goni živina na pašo. V tem slučaju morajo deklet večkrat daleč hoditi; tudi je treba mleko prevažati opoldne pri največji solnčni vročini, vsled česar se lahko skisa. V takih razmerah se bo trikratna molža izplačala le redkokrat. Skratka, kdor ima živino, se bo moral vprašati, kaj bode najbolje.

Toda tudi tedaj, ako bi se imele živali mlesti le po dvakrat na dan, mora se priporočati, da se večkrat, ali vsaj trikrat molzejo one krave, ki so se otelile prvič ali ki prično mlesti na novo. Pri kravah, ki prično mlesti na novo, je to potrebno, da mlečne žleze takoj po otenjenji bolje izločujejo in da vsled tega tele dobi več mleka. Pri živalih pa, ki so se otelile prvič, poveča se z večkratno molžo delavnost mlečnih žlez in vsled tega množina mleka.

Večkrat cveteča roža „vojvoda téski“.

(Duke of Teck.)

V podobi 57. predstavljamo čč. čitateljem eno najlepših rož, kar jih imamo. To rožo je leta 1878. neki vrtnar (Jurij Paul) vzgojil iz semena in je leta 1880. prišla v trgovino. Roža je svitla, škrlatastordeča, ki se obdrži na solnčni vročini bolj kakor vsaka druga. Roža je polna in lepo okrogla. Cveti stoji posamezno, na krepkih, nekoliko upognjenih poganjkih. Listje je lepo, zdravo, svetlozeleno, les precéj gladek. Rast je krepka. Mi to rožo priporočamo za vse slučaje, kajti ni je boljše vrste te barve. (Dobi se v večih vrtnarstvih.)

Krmilna vrednost trtnega listja.

Alfred Koch piše o tej zadevi tako le: Po nekaterih krajih se trtno listje splošno rabi za krmo. Posebno radi krmijo trtne odrezke, katere dobivajo pri čiščenju trt; to so namreč mladike in listi, ki se odstranijo, ker bi sicer škodovali trti in grozdju. Koder dopuščajo okolnosti, porabi se lahko za krmo celo ono listje, ki ostane na trti še po trgatvi, dokler ga ne zamori prva slana. Sicer je pa to mogoče (kakor je omenil A. Minc [Müntz], ki je v „Comptes rendus“ pariške akademije to porabo priporočal) le v južnih deželah, kjer les zgodaj dozori. Minc je trdil, da so vinogradi, v južni Franciji, po katerih pojedjo ovce, paseč se po njih po trgatvi, vse trtno listje, razviti popolnoma normalno ter se tudi glede obroditve obneso v vsakem pogledu povoljno. Nasproti pa bi bilo jako nevarno v krajih, kamor ne dospe mnogo gorkih solnčnih žarkov, trto spravljati ob redilne svovi jej donašajoče listje.

Ker tudi mi po leti čistimo trte ter odstranjeno listje in mladike lahko porabimo za krmo, nas bode gotovo zanimalo izvedeti, iz česa je trtno listje. Omenjeni Francoz je namreč to dognal, le škoda, da ni navedel, na katero vrsto trt se naslanja njegova preiskava. A. Minc je dognal, da ima

	dušikastih snovi	tolšče	izvlečnih snovi	vlaknine	vode
sveže ali zeleno trtno listje	3·8	2·3	18·5	3·0	67·0
suho trtno listje	11·0	5·5	51·0	8·5	15·0

Po ti sestavi bi krmilna vrednost trtnega listja ne bila slabša nego vrednost nemške detelje. Sicer se pa krmilna vrednost natančno ne da določiti po kemijski sestavi, marveč bi se le s poskusi pri krmljenji živine mogla dokazati prava vrednost trtnega listja.

Prasičja razstava v Novem Mestu.

Kdor se količkaj zanima za naše gospodarske razmere, pritrditi nam mora, da je prasičja reja velevažna za naše kraje. Dokaz temu je uže to, da je reja prasičev po naših krajih od nekdanj precej razširjena, če tudi še ne tako, kakor bi bilo želeti.

Koristi prasičje reje so velike, zlasti za malega posestnika, kateremu je to često edina domača žival, ki mu prinaša še nekaj dohodka k hiši. Dobičkonosna pa je prasičja reja tudi za srednje in veče posestnike, katerim donaša poleg govedoreje še največ dohodka. Z rejo prasičev je pa mogoče doseči še lepše uspehe, še več dohodkov kakor dosedaj. Dobra krma še ne stori vsega, če tudi je eden glavnih pogojev za uspešno rejo. Veliko je tudi ležeče na plemenu, če hočeš rejo zboljšati. Lahko trdimo, da so dobre plemene živali prvi pogoj za zboljšanje prasičje reje.

Čim boljše živali bomo redili, teč več koristi bomo imeli od njih in tem raje se bodo oglašali kupci za nje. Sedaj, ko smo na Dolenjskem dobili železnico, je pričakovati da se bode prasičja kupčija dosti bolj povzdignila, in dobra kupčija bode še največ pripomogla k zboljšanju prasičje reje.

Da našim živinorejcem, našim in tujim kupcem pokažemo, kaki uspehi se dajo doseči z rejo domačih prasičev, da pokažemo, kako se dajo domača plemena zboljšati s tujimi angleškimi plemeni, in da spodbudimo naše gospodarje k boljši reji s tem, da jim pokažemo, kje je dobiti dobrih živali za pleme, zato se bode priredila v Novem Mestu — kot središči Dolenjske — dne 22. oktobra t. l. razstava prasičev, h kateri bode vsak posestnik lahko pripeljal svoj prirejek. To bode ravno na dan Lukeževega semnja, ki je eden največjih na Dolenjskem. S prasičjo razstavo bode združen tudi prasičji semenj. Zato je upati, da se bode pri razstavi oživila živahna kupčija, tako da bodo razstavljalci lahko prodali svoje blago, če jim bode na tem ležeče. Razstava bode s tem še najlaglje dosegla svoj popolen namen.

Skrb naj nam torej bode, da se udeležimo razstave in da pripeljemo k njej kolikor mogoče dosti živali. Pokazati moramo, da se v resnici zanimamo za napredek in da nam je veliko ležeče na tem, da se povzdigne reja

in kupčija s prasiči. Z razstavo bomo privabili domače in vnanje kupce. Skrbeti nam je zaradi tega, da si te kupce ohranimo tudi znanprej in si s tem zagotovimo dober prasičji trg. To se bode pa le tedaj zgodilo, če bodo kupci našli dosti tržnega blaga, po katero se bode izplačalo tudi v bodoče semkaj zahajati.

Začnimo se pa uže sedaj pripravljati za razstavo in odberimo uže sedaj za to pripravne živali.*) Posebno na Dolenjskem je treba pokazati, da glede gospodarskega napredka nismo najzadnji in tako malomarni, kakor nas radi opisujejo. Na nas je ležeče, da z razstavo dosežemo popolen uspeh, da nam namreč pokaže pota, po katerih pri reji prasičev pridemo do lepših dohodkov.

Deset zapovedi bikorejcu.

Spisal potni učitelj Štefan Richter.

(Konec.)

6. Skrbi, da se plemenski bik vsak dan giblje na prostem.

Plemenskim bikom ni nič tako pogubljivo in škodljivo, kakor če so vedno v hlevu. Bik, ki stoji dlje časa v hlevu — posebno ob veliki hlevni vročini in gosti ali tolsti hrani — oslabi na celem organizmu, postane neokreten in hladnokrven, slab v mišicah in dobi trde člene ter je vsled vsega tega nespreten in nezanesljiv v skakanji; svojo sposobnost za pleme izgubi kmalu, in če se tudi rabi, skoči dostikrat brez uspeha. Ravno to brezuspešno skakanje pa živinorejcu prinese veliko škodo. Vsled takih, ponovljenih brezuspešnih skokov trpi tudi samica, in temu posledica je izguba na mleku, neredna otelevitev, zmanjšanje zmoglosti obrejevanja, da, celo nerodovitnost. Kdor se hoče obvarovati take škode, kdor hoče bika ohraniti krepkega, sposobnega za oplojenje in dolgo sposobnega za pleme, mora ga časih spustiti iz verige in mu dati priložnost, da se prosto giblje. To se ne more zgoditi na ta način, da ga gonimo na pašo z drugo živino — to ne koristi niti biku, niti kravam, — ampak na ta način, da bika vsak dan nekoliko ur spustimo v kako ograjo na dvoru ali na vrtu, kakor ravno dopusti vreme. Še bolj koristno, kakor prosto gibanje v ograji, je zmerna uporaba za vožnjo. Pri tem pa ne smemo gledati na delo, katero imamo od bika. Neprecenljivi dobiček, katerega imamo od take uporabe, obstoji v tem, da bik postane gibčen, da svoje telo dobro razvije, da postane močen in da dalj časa ostane sposoben za pleme. V tem se vjemajo vse skušnje umnega živinorejca. Zato gorko priporočamo splošno uporabo plemenskega bika za laža dela. Seveda se mora pričeti s tem uže v starosti 1 $\frac{1}{4}$ — 1 $\frac{3}{4}$ leta; starejši biki so navadno uže trmoglavji in nečejo delati. Priučiti je bika najlaže zraven vpreženega vola. Z druge strani pa bika ne smemo z delom preobložiti, dasiravno je uporaba za vožnjo dobra in priporočila vredna; opravlja naj le laža dela — vožnjo krme s polja, izvažanje gnojnice itd. — sicer ne cel dan, ampak le po nekaj ur na dan.

7. Privajaj bika s pametnim ravnanjem uže od mladosti na to, da bode krotek.

Dostikrat se prigodi, da je treba ravno najboljše bika, ki so še pri polni moči, oddati v klavnico, ker so postali hudobni, da, celo nevarni, ter se ne dajo več krotiti. Vzrok temu je navadno slaba vzgoja, napačno oskrbovanje in surovo ravnanje z biki; to rezdraži živali, in,

*) Kakšne živali bodo premovane, povzame se iz dopisa „Iz Novega Mesta“.

če se enkrat zavejo svoje moči, potem jo uporabijo tudi proti ljudem. Dobili smo na svojem potovanju bika, ki so se obnašali kakor besni, če smo le v hlev stopili; kaj bi ti še le storili, če bi jih izpustili in če bi srečali neznan jim ljudi! Po takih hudomušnih bikih se je zgodila uže marsikaka nesreča. Znani so slučajji, da so se biki maščevali nad svojimi strežniki na krvav način, čez dalj časa, če so dotičniki slabo ravnali z njimi. Hudoben bik je res življenju nevaren, in ni le naloga živinorejca, ampak mu je sploh dolžnost, pri vzreji bikov uže v mladosti vse opustiti, kar jih draži. Nasprotno je pa treba gledati, da se biki privadijo ljudi, da obudimo v njih dobre nagonne in jih z ljubeznjivim ravnanjem privedemo do zavesti, da je človek njih dobrotnik. Za vse slučaje pa priporočamo, da dobi bik v nos obroček, s čemer ga dobimo v oblast. Za nosni obroček lahko vsakdo vodi najmočnejšega bika.

8. Druži živali enakih ali sorodnih plemen ter pri krizanju ne menjaj vedno plemena bikov.

V prvi zapovedi smo dokazali resnico podedovanja. Pravilo se je, da bik in krava prenašata svoje lastnosti na potomce, tako da v teletu spoznamo bika, pa tudi kravo. Mogoče je pa tudi, da se tele vrže po biku ali po kravi, in ta slučaj se zgodi, če so živali, ki se združijo, prerazlične z ozirom na telesno podobo, navado življenja in z ozirom na rod. Tukaj se upira narava, da bi združila lastnosti obeh vrst, in tako nastane zarod, v katerem ni lastnosti obeh staršev, zarod, ki uže po unanosti ni vedno vzgleden in nas tudi gledé zmoglosti redko kdaj zadovoljuje; to je nenaravno mešanje. Krizanje rdečemarogaste živine s švicarsko ali drugo sivo živino bi n. pr. bilo tako nenaravno mešanje. Marogasta živina naj se križa z enakobarveno marogasto živino. i. t. d. Kdor je našel najboljši način plemenjenja, ostane naj pri njem ter naj ne meša z drugimi plemeni. Le oni, ki se stanovitno drži tega pravila, imel bode pri živinoreji uspeh. Povsod naj se toraj odločijo v svojem okraji za najprimernejše pleme in naj se ga tudi drže. Vedna prememba v plemenu ne pripelje do nikakega cilja!

9. Kadar ti je mogoče, loči junčke od telic in skušaj bika dolgo časa ohraniti rabnega.

Prerani uporabi bikov za skakanje, ktere slabe nasledke smo razložili v tretji zapovedi, vzrok je dostikrat prezgodaj vzbujen spolni nagon; ta pa se zgodi, če mlad bik stoji med kravami in telicami. Če tako razburjen mlad bik ne more zadostiti svojemu nagonu, privadi se samooskrumbi. Tej živalski napaki zapadejo tudi starejši biki, če vedno v hlevu stoje. To pa bika močno oslabi; mlada žival se ne razvija, kakor bi se morala, svojih svojstev ne podeduje več tako gotovo in tudi pri skakanji ni več tako čila. Zato biki, ki še ne skačejo, ne smejo biti v kraviem hlevu, ampak v posebnih hlevih, ločeni od samic. Če so biki sami, so mnogo bolj mirni ter se ne oslabijo prezgodaj in brez potrebe. Da ostane bik vedno zdrav in da se obvaruje kužnih bolezni, rabi naj se vedno le za zdrave krave. Zato je vedno dobro, če se krave pregledajo.

10. Treba je, da gledaš na vse, kar je še sicer potrebno za zdravje živali.

To zadeva osobito čisti zrak v hlevu, kakor tudi čistost in suhoto hlevov, skrbno čiščenje kože, pravo hlevno toplino in svetlobo — sploh vse zdravstvene naredbe, ki so važne v živinoreji.

Kajnit in Tomásova žlindra na travniku.

Za prospeh živinoreje ne zadostuje, če gledamo le na dobro plemeno živino, ampak moramo jo tudi primerno dobro krmiti in oskrbovati. Ker je živina čim dalje večjega pomena za naša gospodarstva, ne smemo je le izboljševati, marveč moramo jo tudi pomnoževati. To pa bomo le takrat mogli storiti, kadar bomo imeli dosti in dobre krme. Krmo pridelujemo deloma na polji, deloma na travnikih in pašnikih. V nastopnih vrsticah se hočem nekoliko ozreti le po naših travnikih.

Vsled različnosti zemlje, lege in drugih okolnosti so travniki jako različni ter tudi zelo različno rodovitni, toda imajo pa tudi nekaj skupnega, na kar se lahko oziramo in se tudi moramo ozirati, ako hočemo govoriti o travnikih sploh.

Travniki so zemljišča, na katerih raste različne, živini užitne rastline, vse vprek pomešane. Naši travniki so večinoma naravni, po nekod pa imajo tudi umetnih travnikov. Krma, katera zraste na travnikih, vzame nekaj svojega živeža iz zemlje, nekaj iz zraka. Kmetovalec pokosi krmo in jo pokrmi živini. Sedaj pa se vpraša, ali ne škoduje to travniku, če mu vedno jemljemo, pa nič ali premalo vračamo? Seveda mu škoduje! Čim rodovitnejša je zemlja, tem počasneje peša; na vsak način pa je travnik vedno slabši. Če travnike gnojimo, oziroma tudi namakamo in primerno oskrbujemo, dajo nam taki, ki jih kosimo po enkrat na leto, po 15—20 q mrve, 2 košni po 35—40 q, 2—3 košni celo po 60—75 q krme na ha vsako leto. Pa primerjajmo naše pridelke, na senu in otavi! Kakor nam kažejo statistički podatki, pridelali smo na Kranjskem zadnja štiri leta povprečno po kakih 16—20 q mrve na ha. To je primeroma jako malo. Saj imamo vendar mnogo prav izbranih travnikov, t. j. izborni bi lahko bili, če bi jih primerno oskrbovali. Naše ljudstvo le premalo pozna oskrbovanje travnikov. Vodo kmetovalec uže še napelje, če jo ravno ima, pognoji pa uže presneto nerad. Naši travniki so torej uže zelo opešali in prav resno se bo treba poprijeti izboljševanja, treba jim bo začeti gnojiti. Po nekaterih krajih je gnojenje travnikov ravno tako navadno, kakor gnojenje njiv, zato pa tudi pridelujejo po jako mnogo krme. Gledati bomo torej morali tudi mi, da bomo vrnili zemlji vsaj najvažnejših redilnih svovi, posebno kalija in fosforove kisline. Ker nam hlevskega gnoja primanjkuje navadno še za polja, treba nam bo poseči po umetnih gnojilih. Toda težko je za prostega kmetovalca preskrbeti se z dobrimi umetnimi gnojili, kajti ravno pri ti kupčiji človek kaj lahko naleti na sleparje. Vsled tega naša kmetijska družba priskrbi kmetovalcem kajnit in Tomásove žlindre. Kajnit je kalijevo gnojilo, Tomásova žlindra pa fosfat; oba sta priznana dobri gnojili ter jih po nekaterih krajih, posebno po Nemškem, vsako leto porabijo po velikanske množine. Najbolje je kajnit in Tomásovo žlindro raztrositi po travnikih pozno na jesen ali po zimi — zadnja dva in prva dva meseca v letu — da jima zimska vlaga raztopi kolikor moči mnogo redilnih snovi. Na 1 ha se rabi 6—8 q kajnita in 4—6 q Tomásove žlindre.

Koder se gnoji s temi gnojili, zboljšujejo se travniki. Vsled njih rastline ne rastejo le bujnejše, ampak se tudi poizgublja mah, boljše krmske rastline, trave in posebno detelje i. t. d. se pa množe. Na pravilno gnojenem in oskrbovanem travniku torej ne dobimo le več krme, ampak tudi mnogo boljše.

Ker je „Kmetovalec“ uže lansko leto poročal o teh gnojilih, ne bom se spuščal v podrobnejše razmotrivanje. Omenim naj le, da bo kmetijska družba jeseni oddajala

kajnit in Tomásovo žlindro tistim udom, kateri se pravočasno zglase zanj. Ker mora kmetijska družba vedeti, koliko naj približno naroči vsakega gnojila, oglaš naj se naročniki takoj in naj povedo, koliko žele tega, koliko onega gnojila. Omeniti pa moram, da bo družba dajala gnojili le v vrečah po 100 kg. *)

O zgodnjem grahu, ki dozori na prostem.

V goriški okolici pridelajo vsako leto mnogo zgodnjega graha, katerega razpošiljajo po svetu ter zanj dobé lepih novcev. Prvi pogoj pridelovanju zgodnjega graha je pa pravo seme, kajti ne obnese se vsako seme. Goričani kupujejo seme za zgodnji grah v Logatci na Notranjskem, ki je znan kot še precej mrzel kraj. V Logatci namreč in v njegovi okolici sejejo neko vrsto graha, ki je srednje velikosti, ki pa navadno na prostem bogato obrodi. Tako seme si Goričani naroče vsako leto, kajti, ako bi tudi iz prvega semena dobljeni grah porabili za seme, bi se jim ne sponesel, o čemer so se uže prepričali. Ako torej hočejo imeti grah zgodaj, dobiti morajo vsako leto posebej seme iz Logatca ali njegove okolice. Graha, o katerem tukaj govorimo, se seje v drugi polovici meseca septembra ali pa prve dni meseca oktobra. Najbolj ugajajo grahu zemljišča, ki leže ob solčnih straneh, v zavetji ali v zatišji ter so še precej dobra. Njiva, ki se obseje z grahom, se globoko prekoplje, potem pa poravna z grabljami. Potem se izkopljejo grape, 40 cm globoke, in se napolnijo blizu do polovice z dobrim gnojem, kateri se potlači k tlam. Na gnoj pride seme, in sicer 5 do 6 zrn na vsakih 15 cm. Seme se 6 cm na visoko zasuje z zemljo. Ko je seme pognalo, obtaknejo se rastline z nizkimi smrekovimi ali brinjevimi vejicami, da so varne pred zajci ali pa tudi pred snegom, da bi jih preveč ne obtežil, ako bi zapadel. Koj zgodaj spomladi se pa te vejice odstranijo, grah se obdela in se obtakne ali obkoli s suhim bičevjem ali z natičem. Da se pa prostor porabi še bolj koristonosno, poseje se koj potem, ko se je grah nehal osipati, medenj cikorijina solata ali pa tudi korenje. Graha, katerega sejejo na ta način, dozori uže o binkoštih. Opomnimo naj, da je pridelovanje graha na ta način najpripravnejše v vinorodnih krajih in v solčnih ter pred vetrovi zavarovanih legah. Sponese se pa zgodnji pridelek graha na enem in istem zemljišču le vsako četrto leto.

Oskrbovanje mlajših vin v kleti.

Vino, katero po glavnem vrenji pride v klet, ima v sebi še prav malo sladkorja, a mnogo drož. Ako je v kleti dovolj toplo (najmanj 8° R.), tedaj vino neprestano vre, sicer pa tako počasi, da preide več mesecev, predno se razkroji še ostali sladkor. V takem slučaju se vino lahko popolnoma učisti, ker se izloči prav malo drož. Ako se pa toplina zviša, in če tudi za malo stopinj, tedaj začne vino vreti močneje in se vsled izdatnejšega tvorjenja ogljikove kisline vzdigne tudi gošča, kar provzroči, da vino postane motno.

Da se pa enakim zlom pri mladih, komaj v klet postavljenih vinih uspešno pride v okom ter se uže naprej zaprečijo, skrbeti je treba za to, da vino, ki je sicer glavno vrenje uže prestalo, neha kar najprej mogoče vreti. V ta namen se vino po prestanem glavnem vrenji pretoči ter ostane v sodu v hladni kleti toliko časa, da se še precej učisti. Potem se zopet pretoči v nekoliko

*) Glej razglas o oddaji umetnih gnojil med uradnimi vestmi.

ožveplan sod, pazeč, da vino pri pretakanji pride z zrakom v dotiko.

Prav malo žveplene sokislina, prišedše v vino vsled žveplanja ($\frac{1}{2}$ do 1 gr žvepla na 1 hl vina), ne škoduje vinu prav nič, zadostuje pa za vničenje v vinu v obilji se nahajajočih drož, ali pa zapreči, da se ne morejo širiti. S tem pa, da vino pride v dotiko z zrakom, postanejo beljakovine, katerih v mladem vinu ne manjka, nerazkrojljive ter se izločijo v kocnjih in se, kadar tekočina stoji popolnoma mirno, potopé na dno. Ne oziraje se na to, da potapljuje se kocnji tudi drože spravljajo na dno ter tako jako ovirajo vrenje, je izločenje beljakovin iz vina na trpežnost vina še posebne važnosti.

Čim prej in čim popolneje iz vina izginejo beljakovine, tem bolj je gotovo, da vino ne bode začelo zopet vreti in tem bolj varno je pred boleznijo; kajti le v te kočinah, v katerih se nahajajo beljakovine, izcimijo se drože in glivice, ki povzročujejo bolezen vina. Zato bode pa oni ravnal prav pametno, ki bode mlado vino, ki je vsled žveplanja nehalo vreti, v istem sodu pustil le toliko časa, dokler ne postane prav motno, potem je pa koj zopet pretočil, da pride v dotiko z zrakom ter se iz njega izločijo beljakovine. Tako se lahko doseže v nekotlikih mesecih, da vino ne postane motno, če tudi se pretoči; v njem je namreč potem tako malo beljakovin, da se ne morejo izcimiti drožne glivice in vino ne more zavreti, če tudi v kleti poskoči toplina.

Ako pa je v vinu ostalo še kaj sladkorja, potem ga ne izgubi več, ker ga vrenje ne more več vničiti. Za to pa ni prav nič težavno doseči, da se vino pri katerem smo po dvakratnem pretočenju ustavili vrenje, ustanovi uže v prvi zimi, da postane trpežno. Ako smo pa dosegli to, potem moramo skrbeti le še za to, da vino ne stoji v prevelikih sodih; pridno je moramo zalivati ter paziti na to, da je v kleti vedno enaka toplina in sicer 11 do 12° R.

Vinu dohaja skozi luknice sodovega lesa vedno nekoliko kisika, vsled česar vino dobiva vedno boljši vinski duh (bouquet). Ako bi vino med tem časom postavili v toplejšo klet, dobilo bi ta duh sicer hitreje, ali paziti bi morali, da bi se nam vino ne skisalo. To se pa prepreči le s pogostim zalivanjem. Vino, s katerim se tako ravna, postane uže v dveh letih stanovitno ter ostane čisto, tudi če pride v dotiko z zrakom. To je pa pri vinu ena glavnih lastnosti, ako hočemo, da bode godno za steklenice.

Iz podružnic.

Iz Novega Mesta. Naša podružnica je imela dne 6. t. m. odborovo sejo, katere so se udeležili naslednji gg. odborniki: župnik Borštnar, župan Perko, župnik A. Peterlin, živinozdravnik O. Skale in pristav V. Rohrman. Seja se je pričela ob 4. popoldne in je trajala do $\frac{1}{2}$ 6.

Na dnevnem redu je bilo poročilo odposlanca pri občnem zboru v Ljubljani in o sprejetih podružničnih predlogih, dalje predlogi za prireditve prasičje razstave v Novem Mestu in določitev prihodnjega občnega zбора. Ko se je poročilo pristava Rohrmana o občnem zboru v Ljubljani odobrilo, razpravljal je odbor, kako bi bilo prirediti letošnjo razstavo prasičev v Novem Mestu. Po različnih nasvetih in predlogih sprejela so se v razstavni program naslednja določila:

Razstava se priredi dne 22. oktobra t. l. na dan Lukeževega semnja, in sicer na prostoru pred vojašnico, za katerega se naprosi slavno gimnazijsko ravnateljstvo v Novem Mestu. Z razstavo bode združen prasičji semenj,

ki se tega dne namesto na Loki vrši tudi pred vojašnico, če dobimo v to potrebno dovoljenje. Razstava bode ločena v 2 oddelka, namreč v oddelk za plemene prasiče in oddelk za pitane prasiče. V prvem oddelku se bodo delile premije posameznim živalim in celim skupinam. Med posameznimi živalmi tekmujejo za premije 1.) mrjasci, sposobni za spuščanje, 2.) svinje, breje ali s praseti, 3.) mladi merjasci in svinje do starosti 10 mesecev. V drugem oddelku za pitane prasiče se bodo delile premije za peršutnike in starejše pitane prasiče. Prasiči so lahko domačega, mešanega ali pa tujega plemena. K razstavi so pripuščeni le prasiči, ki so prej $\frac{1}{2}$ leta last enega in istega gospodarja, kar je dokazati z županskim potrdilom. Za vsak oddelk se napravi 15 daril, 5 po 20 kron in 10 po 10 kron. Skupaj se bode torej razdelilo vsaj 30 premij poleg priznalnih diplom.

Gospodarji, ki žele razstaviti svoje živali, morajo to naznaniti pismeno ali ustmeno kmetijski podružnici v Novem Mestu, in sicer zadnji čas do dne 1. oktobra t. l. in povedati, koliko in kake prasiče menijo razstaviti, in sicer zaradi tega, da odbor more pripraviti potrebne prostore za posamezne oddelke.

Do 8. ure zjutraj morajo biti uže vsi prasiči na razstavišči.

Razstava in prasičji semenj naj se razglasi tudi po strokovnih nemških listih, da se tako obvestijo tudi vnanji kupci.

V odbor za razstavo je bil soglasno izvoljen gosp. Fran Kastelic star. Končno se je sklenilo, prihodnji občni zbor sklicati na dan 1. oktobra t. l.

Razne reči.

— **Gnojenje vrtno zelenjadi.** Kdor hoče, da se mu bo zelenjad dobro sponesla, pognoji naj zemljo, kjer raste zelenjad, meseca avgusta ali septembra z gnojnico. S tem ne bode dosegel le tega, da se mu bode zelenjad razvijala lepše, ampak tudi to, da se bode razvijala tudi hitreje. Tako bodo postale na pr. zeljnate glave bolj bele in trde. Gnoji se pa tako le: Med dvema in dvema rastlinama se porine lopata, kolikor se da, v zemljo ter se zemlja razrine, ako je mogoče za ped na široko. V to odprtino se vlije redke in dobro delane gnojnice. Odprtina se pa potem ne zakoplje, marveč ostane odprta, da se lahko še nekaterekrat gnojnica vlije vanjo. Gnojenje pri zgodnjem zelji, ohrovtnu in cvetnem zelji se mora vršiti primerno prej, in sicer predno gre v glave ali pa tudi med tem časom. Najbolj uspešno je tako gnojenje ob vlažnem vremenu.

— **Da krave ne grizejo jasli.** Krave, posebno kadar jim dolgo daješ suho klajo, rade začno grizti jasli. To je pa škodljivo zdravju. Neki nemški list priporoča, da se v ponvi sprži $\frac{1}{4}$ kg sode v žlici svinjske masti in to daje kravam lizat na otrobih. To baje pomaga, da krave ne grizejo več jasli.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 123. Pošljem Vam mrčes, ki nam dela letos veliko škodo po zelnikih in katerega imenujemo „šoštarje“. Obirati ta mrčes ni mogoče, ker zleze zelju globoko v srce ter rastlino polagoma uniči. Ali je kako sredstvo za tretji ta mrčes? (J. L. v S.)

Odgovor: Poslane žuželke, ki se splošno pri nas imenujejo „šoštarji“ so stenice, in sicer iz vrste pisanih stenice (Cimex ornatus). Proti temu mrčesu ne vemo drugega sredstva, kakor ono, katero priporoča Erjavec v svoji knjigi; to

je posipanje s pepelom ali polivanje z vodo, v kateri se je kuhalo bezgovo listje.

Vprašanje 124. Zakaj se smetana tudi z največim naporom **noče izpremeniti v surovo maslo?** (J. G. v Š.)

Odgovor: Da se smetana noče umesti, more biti razven boleznimi mleka, od katerega je smetana, več vzrokov, ki so v napačnem pinjenju. Ako se mete pregorka smetana, zmehta se maslena tolščoba, metenje traja dolgo časa ali je celo neuspešno in, če se slednjič dobi surovo maslo, je pa manj trpežno in malo okusno, vrhu tega pa ostane še veliko tolščobe v pinjenju. — Če metemo premrzlo smetano, pa tolščoba postane trda in drobljiva, torej se ne sprijemlje rada ter provzroči delo dolgotrajno. Smetana, katero hočemo umesti, naj je 15° C. topla; le po zimski, ako se mete v mrzlih prostorih, more biti 1 do 2° toplejša, ali pa v vročem poletnem času 1 do 2° hladnejša. — Važno je tudi paziti na hitrost metenja, ker s prehitrim in s premočnim metenjem se smetana speni in se tvorjenje masla skoraj prepreči. Tudi prepolna ne sme biti pinja, ker to ovira umetenje. Ako metete pregorko smetano prehitro, v preveč polni pinji, tedaj je čisto naravno, da nimate uspeha. Z natančnim opazovanjem časa, kateri se rabi za metenje, hitrosti in toplote, pri kateri se najbolje mete, dobe se pravila za vsak slučaj posebej, katerih se je treba držati redno in natančno.

Vprašanje 125. Kako je **najlaže pregnati „kurjence“** v kurnikih in na kokoših? (F. Ks. T. na J.)

Odgovor: Ker menimo, da mislite tičje pršice, katere Vi imenujete „kurjence“, podamo Vam sredstva ki uničijo ta mrčes. Pršice naredo grinje, in sicer po nogah in na grebenu. Te grinje se preženo, če se pršice uničijo, in sicer, če se žival maže s trpentinovim oljem, petrolejem, potašljem, tobakovo vodo ali s čim drugim enakim. Isto tako se mora kurnik skrbno osnažiti, in sicer z vročim lugom; če pa ni dosti vreden je pa najbolje sežgati ga in narediti novega.

Vprašanje 126. Lansko leto sem kahal **žganje iz bezgovih jagod**, in sicer sem jih imel 10 mernikov. Stolbene jagode so kipele 10 dni v kadi in, ko je gošča padla na dno, sem jih pričel kuhati. Trud se mi je pa izplačal jako slabo, kajti nakuhal sem le 1 limer sicer jako dobrega žganja. Ta množina se mi seveda zdi premajhna, zato mislim, da nisem prav ravnal in, ker imam letos zopet veliko bezgovih jagod, prosim pouka, kako mi je ravnati. (F. A. v V.)

Odgovor: O kuhanju žganja iz bezgovih jagod nam iz lastnih izkušenj ni nič znanega in tudi v nobeni knjigi ne najdemo navodila; zato Vam na Vaše vprašanje ne vemo dati povoljnega odgovora. Morda kdo izmed naših čitateljev kaj več ve o tej reči, oziroma ima kaj izkušenj s kuhanjem bezgovega žganja, zato prosimo dotičnike, naj nam izvolijo sporočiti o takih svojih izkušnjah. Ako kaj poizvemo, objavili bomo.

Vprašanje 127. Predsednik tukajšnjega krajnega šolskega sveta je prišel s podpredsednikom na šolski vrt ter je ukazal učitelju takoj odstraniti vso zelenjad in cvetice iz šolskega vrta (ki meri 210 m²) ter pustiti le požlahtnjeno drevje in divjake, prazen prostor pa posejati s peškami. Ako učitelj tega ne stori, pretilo se mu je to zvršiti komisijonelno. Ali je mogoče pri takih razmerah **doseči namen šolskega vrta**, oziroma, kaj naj učitelj ukrene? (A. K. v V.)

Odgovor: Na umno obdelanem šolskem vrtu, če je tudi ves namenjen vzgoji drevja, mora biti vendar precejšen del prostora, ki ni zasajen z drevjem, in sicer zaradi prepotrebne kolobarjenja. S tem prostorom se najbolje okoristimo s pridelavanjem zelenjadi in s sajenjem cvetic. Zelenjadarstvo je važna in potrebna stroka šolskega vrtnarstva in cvetličarstvo je vsaj opravičeno. Iz strokovnega stališča je torej postopanje tega čudnega krajnega šolskega sveta neutemeljeno in po našem mnenju sploh nezakonito, ker strokovno delovanje učiteljevo pre-

sojati, bodisi na vrtu ali v šoli (kar je eno in isto), ta gospoda nima pravice. Poročajte zadevo okrajnemu šolskemu svetu in prosite navodil za Vaše ravnanje, oziroma čakajte, da predsednik izvrši svoje žuganje, potem imate tudi priliko sodnijsko postopati proti njemu, kajti čisto gotovo je, da je pri predsedniku merodajno le osebno sovraštvo. Sicer je pa najbolje vse pustiti pri miru in se takim ljudem ogniti, saj je dovolj učiteljskih mest praznih, koder so krajni šolski sveti sestavljeni iz poštenih ljudi, ki so vneti za šolo in za šolski vrt.

Vprašanje 128. Kako naj ravnam, da bo sicer pristen in dober **jabolčni mošt postal čist?** (J. v R.)

Odgovor: Treba je vedeti, zakaj se mošt ne očisti, in z ozirom na to se čisti na primeren način. Kako se mošt čisti v posameznih slučajih, to smo v našem listu pisali že tolikokrat, da nam za sedaj ni treba več ponavljati.

Vprašanje 129. Kako naj ravnam, da **po zavrelki sprijen vinski sod** naredim zopet raben? (A. B. v S.)

Odgovor: Če je le mogoče, porabite tak sod za kaj drugega; če pa ni drugače, nalijte ga z vodo, kateri primešajte 3—5% žveplene kisline. To vodo pustite v sodu nekaj dni, potem ga dobro izperite z apneno vodo in slednjič s čisto.

Vprašanje 130. Mojega **bika so licencevali o priliki glavnega licencevanja** ter je plačala občina 2 gl. 40 kr. stroškov, katere sedaj zahteva od mene v povračilo. Ali je ta zahteva opravičena? (L. K. v Z.)

Odgovor: Ta zahteva ni opravičena, ker občina mora po zakonu te stroške razdeliti na vse živinorejce razmerno, t. j. po številu krav in junic, ki jih imajo posamezni živinorejci.

Vprašanje 131. Imam **občinskega bika**, kateremu pa večina živinorejcev ne pripelje svojih krav, ker je pri meni pristojbina 40 kr., ter jih raje gonijo k slabšim bikom, kjer plačujejo le po 30 kr. Ali morem kaj storiti proti temu? (L. K. v Z.)

Odgovor: Če so drugi biki tudi licencevani, potem ne morete nič narediti, če pa niso licencevani, pa naznanite njih gospodarje okrajnemu glavarstvu. Če imate res občinskega bika, prevzemite ga v bodočnosti le s pogojem, da Vam jamčijo za število krav, oziroma, da Vam dajo primern prispevek za bikovo oskrbovanje.

Gospodarske novice.

* **Nadaljevalni kmetijski tečaj za učitelje** se je vršil od 13. do 31. dne avgusta t. l. na deželne stroške pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani. Slušatelji tečaja, katere je določil vis. deželni odbor na predlog okrajnih šolskih svetov, oziroma deželnega šolskega sveta, so bili gg.: Josip Ažman iz Breznice, Ivan Bartel iz Šmartna pri Litiji, Josip Bozija iz Blok, Matija Hiti iz Dobrnič, Fran Lovšin iz Vinice, Rihard Megušar iz Podzemlja, Fran Malenšek iz Tuhinja, Fran Povše iz Osilnika, Ivan Rupnik iz Leskovca, Ivan Rus iz Bleda, Anton Skala iz Vipave in Anton Žibert z Ježice.

* **Umetna gnojila** bo kmetijska družba oddajala tudi bodočo jesen; zato opozarjamo na dotični razglas med uradnimi vestmi v današnji številki. Vspehi, ki so jih dosegli naši gospodarji s temi gnojili to leto, so jako ugodni, zato prihajajo že sedaj naročila. Ker ima družba, na pr. glede kajnita od c. kr. finančnega ministerstva pravico le do omejene množine tega gnojila, zato bo mogla ustreči le tistim naročnikom, ki se zglase kmalu, oziroma pravočasno.

* **Semensko rž** oddaja kmetijska družba za bodočo setev, in sicer po cenah, ki so objavljene med uradnimi vestmi. Ta rž je probstajska in šlanstetska, torej vrsti, ki sta najbolj sloveči, in sicer popolnoma opravičeno, kajti večletne poskušnje na društvenih posestvih in pri raznih naših

gospodarjih so potrdile izborni glas o veliki redovitnosti in trpežnosti teh dveh vrst. Ker zaloga te rži ni posebno velika, ozirati se bo mogoče le na najprej došla naročila.

* **Družbeni bik simentalke pasme**, ki je na razpoganje živinorejcem na družbenem peskusnem dvorcu na Vičih, spuščal se bo od sedaj naprej h kravam društvenih članov po 50 kr., h kravam nečlanov po 80 kr. Določila za spuščanje bika so se sedaj tudi toliko premenila, da ni treba priti po nakaznice v družbeno pisarno, ampak je opravnik dvorca opravičen vse potrebno ukreniti.

* **Ribarski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske** je imel dne 28. t. m. sejo, pri kateri se je ukrenilo krmilne jame za vzgojo krustacej pomnožiti in v to svrhu vse primerno ukreniti ter so se nadalje določile cene ikram in ribicam, ki se bodo oddajale v bodoče. Cene bodo nastopne: Ikre domačih postrvi po 2 gl. tisoč, ravnokar izvaljene ribice po 3 gl. tisoč, enoletne ribice po 8 in dveletne po 16 kr. ena. Ikre šarenk po 3 gl. tisoč, ravnokar izvaljene ribice po 15 in dveletne po 30 kr. ena. Plemene šarenke po 3 gl. kilogram. Ikre od rudečink po 5 gl. tisoč in ravnokar izvaljene ribice po 12 gl. tisoč. Te cene veljajo le za kranjske kupce. Za kupce izven Kranjske so cene primerno višje.

* **Seja deželne trtnočne komisije** je bila dne 13. t. m. v Ljubljani, ter bodemo v prihodnji številki objavili posnetek iz zapisnika, ki ima nekaj prav važnih ukrepov za naše vinščake.

* **Prasičja razstava v Novem Mestu** bode dne 22. oktobra t. l., t. j. v torek na dan Lukeževoga semnja. Razstava bode združena z velikim prasičjim semnjem. Upati je torej, da se bodo razstavljeni prasiči tudi lahko prodali, če bode razstavljalcem na tem ležče. Več o tej razstavi je čitati med glavnimi članki in v predelu: „Iz podružnic“. Kolikor zamoremo dosedaj soditi, je zanimanje za razstavo precej živahno, tako, da se je nadejati ugodnega uspeha. Razstavjalci se morajo prijaviti kmetijski podružnici v Novem Mestu pisмено ali ustmeno, zadnji čas do 1. oktobra t. l., najbolje pa kakor hitro mogoče.

* **Na deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli v Grmu pri Novem Mestu** se prične dne 3. novembra t. l. novo šolsko leto. Z oziranjem na to vnovič opozarjamo naše gospodarje, ki imajo za tako šolo sposobne sinove, ki bodo prevzeli dem, da jih dajo na ta zavod, da se primerno pripravijo za svoj poklic, kakor je v sedanjih časih prepotrebno. Razpisanih je tudi nekaj ustanov, s katerimi se morejo učenci brezplačno izšolati; zato opozarjamo na razpis vis. deželnega odbora, ki je prijavljen med inserati današnje številke

* **„Kraška in primorska goved“** je naslov nemški knjigi (Rinder der Karst- und Küstenländer), ki je izšla kot drugi šteček petega zvezka obširnega dela, ki se tiče avstrijskih govejih plemen ter je izdaje c. kr. kmetijskega ministerstva. Tudi ta (drugi) šteček, kakor prvega o kranjski govedu, je spisal in sestavil naš družbeni glavni odbornik gospod vodja Povše. Vsakomur, ki se briga za narodno gospodarstvo po slovenskih pokrajinah, zlasti za kmetijstvo, posebno pa Primorcem prav toplo priporočamo to izborno sestavljeno knjigo v berilo, kajti po prebranji te knjige smo morali prav dati gospodu spisovatelju, ki pravi v predgovoru: „Bralec bo iz knjige marsikaj novega izvedel o primorski govedoreji, kajti v tej malo poznati in gospodarsko malo preiskani pokrajini se nahajajo goveji rodovi, ki nimajo kmalu kje kaj podobnega“. Da je to res, prepričali smo se tudi mi in za gotovo vemo, da bo celo večina Primorcev v knjigi našla veliko ji neznanega o primorski govedoreji. To knjigo, ki jo vrlo toplo priporočamo, je dobili na Dunaji pri Viljemu Fricku, oziroma potom vsake knjigotiznice.

* Člane gospodarske zadruga za sodnji okraj Podgrad v Istri opozarjamo na vabilo k občnemu zboru dne 16. septembra t. l., ki je objavljeno med uradnimi vestmi.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razglas

o oddaji umetnih gnojil jeseni 1894. l.

Podpisana družba bo oddajala bodočo jesen umetna gnojila in sprejema uže sedaj naročila nánja, in sicer na kajnit in na Tomásovo žlindro.

100 kgr. kajnita stoji z vrečo vred 3 gl.

100 „ Tomásove žlindre stoji z vrečo vre 3 gl. 80 kr.

Ta gnojila se oddajajo le v celih vrečah po 100 kgr.

Ker je kajnit sol, katero oddaja kmetijska družba s posebnem dovoljenjem c. kr. finančnega ministerstva in, ker vsak naročnik mora po predpisih tega ministerstva izreči, da bo rabil kajnit le za gnojitev, in sicer zase, in da ne kupčuje s soljo, zato mora vsak prejemnik podpisati od finančnega erara predpisano izrecilo. Ker nadalje družba dopošlje kajnit še le tedaj ko je od nje doposlano izrecilo podpisano, zato se naročniki pozivljejo, da pravočasno naroče kajnit, da se zvršitev naročil zaradi podpisovanja izrecil ne zakasni.

Naročilom je pridejati primerno predplačilo ali aro.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

Razglas

o oddaji semenske rži.

Podpisana družba sprejema naročila na semensko rž, in sicer na probstajsko in šlanstetsko, ter jo oddaja

100 kgr. po 10 gl.

Oddaja se te semenske rži tudi po manj nego po 100 kgr.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

Vabilo

k občnemu zboru gospodarske zadruga za sodnji okraj Podgrad, ki bode dne 16. septembra 1894. l. ob 4. uri popoldne.

Dnevni red:

- 1.) Poročilo predsedništva.
- 2.) Poročilo blagajništva.
- 3.) Splošna naznanila in predlogi.
- 4.) Srečkanje za dobitke različnega orodja in semena, poleg navadnih pravil.

Pred zborovanjem se sprejemajo novi udje, kateri se potem lahko udeležijo zborovanja.

Srečkanja se more udeležiti le tisti, ki je letne doneske plačal osebno ali po odposlanci.

Podpisani odbor vabi k obilnemu pristopu novih udov in k polnoštevilni udeležbi občnega zbora.

V Materiji, dne 20. avgusta 1894.

ODBOR.

Listnica uredništva.

W. v D. Zaradi povžitih kurjih peres prasiči ne kašljajo po več mesecev, ampak vzrok bo dolgotrajen nahod. Pokličite živinozdravnika.

J. V. v T. Volovske komate izdeluje tudi Josip Debelak v Ojstriški Vasi, pošta Št. Jurij ob Tabru na Štajerskem.